

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Η πρόταση συνταγματικής αναθεώρησης, η συζήτηση της οποίας σήμερα αρχίζει, είναι προϊόν του προβληματισμού, των σκέψεων και των κατευθυντήριων θέσεων της παράταξης που έχει σήμερα την εντολή του ελληνικού λαού και κυβερνά τον τόπο.

Η προηγούμενη αναθεώρηση του 2001, υπήρξε ελλιπής. Υπήρξε περισσότερο διαδικαστική παρά ουσιαστική. Δεν έλαβε υπόψη σημαντικά ζητήματα λειτουργίας του πολιτεύματος, δεν αντιμετώπισε την ανάγκη ενίσχυσης των δικαιωμάτων του πολίτη έναντι της κρατικής εξουσίας, δεν θέσπισε τις αναγκαίες ασφαλιστικές δικλίδες για την προστασία του κράτους, αλλά και των πολιτών, από το ενδημικό κατά τα τελευταία χρόνια φαινόμενο της διαφθοράς. Δεν ξεκαθάρισε, ακόμη, τις λεπτές ισορροπίες μεταξύ του εσωτερικού δικαίου και του παραγόμενου στην Ευρωπαϊκή Ένωση δικαίου, το οποίο διαρκώς και περισσότερο επιδρά στα εσωτερικά μας πράγματα. Με δύο λόγια, δεν ολοκλήρωσε την απαραίτητη θεσμική προετοιμασία της χώρας για την πορεία της στον 21ο αιώνα.

Η προτεινόμενη από τη Νέα Δημοκρατία, από τη σημερινή κυβέρνηση του Κώστα Καραμανλή, συνταγματική αναθεώρηση, αποσκοπεί ακριβώς στην εισαγωγή ή στην ενδυνάμωση θεσμών που θα καταστήσουν την Ελλάδα μία σύγχρονη και εύρυθμη στη λειτουργία της πολιτεία, ικανή να ανταποκριθεί στις ανάγκες των καιρών και στο ταχύτατα μεταβαλλόμενο ευρωπαϊκό και διεθνές περιβάλλον.

Προτίθεται να αναφερθώ ειδικότερα στις προτεινόμενες προς αναθεώρηση διατάξεις που αφορούν στα νομικά όργανα της Πολιτείας και στη Δικαιοσύνη και να ζητήσω από όλους τους συναδέλφους να τις κρίνουν με πνεύμα ευρύ και απροκατάληπτο πέρα από οποιαδήποτε κομματική σκοπιμότητα, στα πλαίσια και μόνο της ανάγκης να εκσυγχρονίσουμε το συνταγματικό μας χάρτη, και να θωρακίσουμε πληρέστερα τα δικαιώματα του Πολίτη και τις λειτουργίες της Πολιτείας.

1. Η προοδευτική για την εποχή της διάταξη του άρθρου 20 παρ. 1 του Συντάγματος του 1975 για το δικαίωμα παροχής δικαστικής προστασίας συμπληρώνεται και εκσυγχρονίζεται με την προσθήκη της παροχής προσωρινής δικαστικής προστασίας και μάλιστα σε εύλογο χρόνο. Η προσωρινή προστασία είναι αναγκαία γιατί πολλές φορές η επιδίωξη του ουσιαστικού δικαιώματος ματαιώνεται εάν πριν από τη δικαστική ακρόαση και την επίλυση της διαφοράς έχει ήδη επέλθει η ανεπανόρθωτη ή δυσχερώς επανορθώσιμη βλάβη. Η παροχή προσωρινής δικαστικής προστασίας συμβάλλει και στην αποτροπή περαιτέρω ζημίας των θιγομένων δικαιωμάτων και συμφερόντων. Έτσι καθίσταται η προηγούμενη και έγκαιρη παροχή της προσωρινής δικαστικής προστασίας αναγκαία για την πραγμάτωση αυτής καθ' εαυτής της ουσιαστικής δικαστικής προστασίας, η οποία αποτελεί μία από τις κομβικές αξιώσεις της αρχής του κράτους δικαίου. Το παθολογικό φαινόμενο της παρατηρούμενης σήμερα καθυστέρησης απονομής της δικαιοσύνης μετριάζεται από την παροχή προσωρινών ασφαλιστικών μέτρων. Η αποτελεσματική δικαστική προστασία αποτελεί πέρα από συνταγματική επιταγή και επιταγή της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου που θεμελιώνεται στις διατάξεις των άρθρων 6 και 13 αυτής.

Παρά το γεγονός ότι σε όλες τις δικαιοδοσίες η ελληνική έννομη τάξη έχει θεσμοθετήσει την προσωρινή προστασία, η συνταγματική κατοχύρωσή της θα συμβάλει στην περαιτέρω εξέλιξη του θεσμού τόσο σε επίπεδο νομοθετικής παρέμβασης όσο και σε επίπεδο ερμηνείας των κρίσιμων διατάξεων.

2. Υψίστης σημασίας επιλογή για όλη τη συνταγματική τάξη είναι η επιχειρούμενη με την τρίτη κατά σειρά αναθεώρηση του Συντάγματος του 1975 μετατροπή του Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου σε Συνταγματικό Δικαστήριο και ο εμπλουτισμός του διάχυτου ελέγχου συνταγματικότητας με στοιχεία συγκεντρωτικού ελέγχου. Σεβόμενη την παράδοση που έχει ο διάχυτος έλεγχος συνταγματικότητας στη χώρα μας, αλλά και τη θετική του συμβολή στην

ενίσχυση της ανεξαρτησίας του μεμονωμένου δικαστή και της ποιότητας του έργου του, η πρόταση της Νέας Δημοκρατίας διατηρεί το είδος του ελέγχου αυτού. Έτσι, εξακολουθεί να ισχύει η διάταξη του άρθρου 93 παρ. 4 Σ, σύμφωνα με την οποία τα δικαστήρια υποχρεούνται να μην εφαρμόζουν νόμο που το περιεχόμενό του είναι αντίθετο προς το Σύνταγμα. Ο διάχυτος έλεγχος συνταγματικότητας των νόμων μετέβαλε το Συνταγματικό δίκαιο και ιδιαίτερα το τμήμα του που αναφέρεται στην προστασία των ατομικών δικαιωμάτων σε δίκαιο της πράξης και της καθημερινότητας. Η διείσδυση του Συνταγματικού δικαίου σε όλους τους κλάδους της νομικής επιστήμης διασφαλίσθηκε κυρίως μέσα από την εξουσία του μεμονωμένου δικαστή να ελέγχει τη συνταγματικότητα των νόμων. Οι νέες γενιές νομικών γνωρίζουν τη σημασία του και εφαρμόζουν το Συνταγματικό δίκαιο στην πράξη με αποτέλεσμα η αρχή του κράτους δικαίου να έχει καταστεί συνείδηση για όλους τους δικαστές και τους εφαρμοστές του δικαίου.

Ο διάχυτος έλεγχος, όμως, προκάλεσε και κενά στην προστασία του πολίτη. Συγκεκριμένα, η απονομή της δικαιοσύνης επί τυχόν αντισυνταγματικής διάταξης νόμου οριστικοποιείται μετά το πέρας όλων των βαθμών δικαιοδοσίας που μπορούσε να διέλθει η σχετική υπόθεση και έτσι οπωσδήποτε καθυστερούσε, ενώ παράλληλα ο μη εφαρμοζόμενος από το ένα δικαστήριο νόμος ως αντισυνταγματικός εξακολουθούσε να ισχύει και να δεσμεύει άλλα δικαστήρια, σε περίπτωση που κατέληγαν σε διαφορετική κρίση ως προς τη συνταγματικότητα της ίδιας διάταξης νόμου. Αυτή την έλλειψη ασφάλειας δικαίου εντόπισε και η προηγούμενη αναθεώρηση του 2001, όταν θέσπισε την υποχρεωτική παραπομπή ζητήματος αντισυνταγματικότητας διατάξεως νόμου μόνον από τμήματα των ανωτάτων δικαστηρίων προς την οικεία ολομέλεια, προκειμένου να ενοποιηθεί η νομολογία σε ζητήματα συνταγματικότητας διατάξεων νόμου. Η πρωτοβουλία αυτή αποτέλεσε μία πρώτη γραμμή άμυνας προκειμένου να αποφευχθεί η έκδοση αντιφατικών αποφάσεων από τα διάφορα τμήματα των ανωτάτων δικαστηρίων.

Ας ομολογηθεί όμως ότι η συντόμευση του συνολικού χρόνου της δίκης με την αποφυγή ενδίκων μέσων και αναιρέσεων δεν επιτεύχθηκε. Την ταχεία και οριστική κρίση επί των θεμάτων αντισυνταγματικότητας καθώς και την έγκαιρη και έγκυρη διάλυση των σχετικών αμφισβητήσεων ευελπιστούμε να επιτύχουμε τώρα με την μετατροπή του ΑΕΔ σε Συνταγματικό Δικαστήριο και την εξέταση από αυτό των ζητημάτων αντισυνταγματικότητας που θα του απευθύνουν οι οικείες Ολομέλειες των Ανωτάτων Δικαστηρίων.

Ο διάχυτος, συγκεκριμένος και παρεμπόδιων έλεγχος συνταγματικότητας των νόμων εξακολουθεί κατ' αρχήν να ισχύει. Μόνος όρος είναι η υποχρέωση όλων των δικαστηρίων, όλων των βαθμών και δικαιοδοσιών να παραπέμπουν τα ζητήματα συνταγματικότητας των εφαρμοστέων διατάξεων στις οικείες Ολομέλειες. Η Νέα Δημοκρατία ήδη στην πρότασή της για την προηγούμενη αναθεώρηση είχε κάνει λόγο για υποχρεωτική παραπομπή ζητημάτων αντισυνταγματικότητας από κάθε Δικαστήριο προς το Συνταγματικό Δικαστήριο, και η σημερινή πρόταση αποδεικνύει ότι η θέση αυτή είναι σταθερή και καθόλου ευκαιριακή. Έτσι, εξαιρετικά στοιχεία συγκεντρωτικού ελέγχου, που αρμόζουν σε ένα Συνταγματικό Δικαστήριο, προτείνεται να εισαχθούν με ιδιαίτερη προσοχή στην ελληνική έννομη τάξη και μόνο σε σχέση με τον έλεγχο της συνταγματικότητας και συμβατότητας του τυπικού νόμου προς το διεθνές δίκαιο.

3. Στο Συνταγματικό Δικαστήριο ανατίθενται ακόμη ο έλεγχος της διαφάνειας των οικονομικών των πολιτικών κομμάτων, των προεκλογικών και λειτουργικών δαπανών των Βουλευτών καθώς και ο ετήσιος έλεγχος του «πόθεν έσχες» των Βουλευτών. Για τον σκοπό αυτό προτείνεται η πρόβλεψη στο άρθρο 29 Σ περί ανάθεσης της ελεγκτικής αυτής αρμοδιότητας σε ειδικό τμήμα του Συνταγματικού Δικαστηρίου που θα συσταθεί με τροποποίηση του άρθρου 100 Σ. Η προτεινόμενη αυτή αλλαγή κινείται στην κατεύθυνση της περαιτέρω ανάταξης της εμπιστοσύνης των πολιτών προς τα κόμματα και τον πολιτικό κόσμο. Έτσι επιτυγχάνεται η ουσιαστικοποίηση ενός τόσο σημαντικού για το κύρος των δημοκρατικών θεσμών ελέγχου.

4. Περαιτέρω, στο νέο Συνταγματικό Δικαστήριο ανατίθενται ο έλεγχος και η εκδίκαση των ενστάσεων κατά του κύρους των βουλευτικών εκλογών σύμφωνα με το ισχύον άρθρο 58 Σ. Τέτοιου είδους αρμοδιότητα έχουν κατά κύριο λόγο όλα τα Συνταγματικά Δικαστήρια του ευρωπαϊκού χώρου.

5. Με την προτεινόμενη αναθεώρηση ανατίθεται τέλος στο νέο Συνταγματικό Δικαστήριο και η αρμοδιότητα της σύμφωνα με τα εδάφια γ', δ' και ε' της παρ. 2 του άρθρου 88 του Συντάγματος επίλυσης διαφορών σχετικά με τις κάθε είδους αποδοχές και τις συντάξεις των δικαστικών λειτουργών και εφ' όσον η επίλυση των σχετικών νομικών ζητημάτων μπορεί να επηρεάσει τη μισθολογική, συνταξιοδοτική ή φορολογική κατάσταση ευρύτερου κύκλου προσώπων. Η πρόταση ανάθεσης και αυτής της αρμοδιότητας στο νέο Συνταγματικό Δικαστήριο εδράζεται στο γεγονός ότι όλες αυτές οι διαφορές κρίθηκαν ως επί το πλείστον επί τη βάση της επεκτατικής εφαρμογής της αρχής της ισότητας, εφ' όσον προηγουμένως οι σχετικές διατάξεις που τις διείπαν κρίθηκαν αντισυνταγματικές ως παραβιάζουσες την αρχή της ισότητας. Λόγω της εφαρμογής της ουσιαστικής αρχής της ισότητας επί των εν λόγω διαφορών κρίθηκε ότι η επίλυσή τους συνεπάγεται την άμεση και ευθεία εφαρμογή του Συντάγματος και ανήκει για τον λόγο αυτό στο Συνταγματικό Δικαστήριο. Η ρύθμιση αυτή διασφαλίζει από κατ' εξοχήν έγκυρο και ανεξάρτητο δικαστήριο μείζονα ευθυκρισία.

6. Η επικείμενη αναθεώρηση του Συντάγματος έχει μεταξύ άλλων ως αντικείμενο και ζητήματα οργάνωσης και λειτουργίας της Δικαιοσύνης που άπτονται της ανεξαρτησίας της - ενός από τους βασικούς παράγοντες της αρχής του κράτους δικαίου. Όπως στην προηγούμενη, έτσι και στην επικείμενη αναθεώρηση, μείζον ζήτημα συνιστά το θέμα της επιλογής των προσώπων που θα στελεχώσουν τις θέσεις των Προέδρων και των Αντιπροέδρων των Ανωτάτων Δικαστηρίων. Ο Γενικός Εισηγητής της Πλειοψηφίας κατά την προηγούμενη αναθεώρηση του 2001 είχε επισημάνει την αρχική πρόταση του ΠΑΣΟΚ περί δύο εγγυήσεων στον τρόπο ανάδειξης των ως άνω προσώπων. Η πρώτη αφορούσε στη δέσμευση του Υπουργικού Συμβουλίου από μία φάση προεπιλογής και η δεύτερη στη θέσπιση ανωτάτου ορίου παραμονής στις θέσεις των Προέδρων των ανωτάτων δικαστηρίων και του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου.

Η πρώτη εγγύηση δεν κατοχυρώθηκε στην προηγούμενη αναθεώρηση. Η επικείμενη αναθεώρηση αναγνωρίζει τη σημασία της δέσμευσης του Υπουργικού Συμβουλίου κατά την επιλογή των ως άνω προσώπων από συγκεκριμένα και αντικειμενικά κριτήρια. Η θέση των κριτηρίων αυτών αποβλέπει στην ενίσχυση της προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας των ανωτάτων δικαστικών λειτουργών. Έτσι, θεσμοθετείται η επιλογή του Προέδρου μόνον μεταξύ των Αντιπροέδρων του οικείου ανωτάτου δικαστηρίου, καθώς επίσης και η επιλογή των Αντιπροέδρων μόνο μεταξύ των 10 αρχαιοτέρων δικαστών του οικείου δικαστηρίου, αν πρόκειται για επιλογή μέχρι τριών, ή από αριθμό δικαστών - από τους αρχαιότερους - τριπλάσιο του αριθμού των κενουμένων θέσεων, αν πρόκειται για περισσότερους των τριών.

Η δεύτερη εγγύηση που καθιερώνει θητεία για τους Προέδρους των ανωτάτων δικαστηρίων περιβλήθηκε ήδη το κύρος συνταγματικής διάταξης με την προηγούμενη αναθεώρηση. Με την επικείμενη αναθεώρηση διευρύνεται ακόμη περισσότερο: καθιερώνεται δετής θητεία και για τους Αντιπροέδρους των ανωτάτων δικαστηρίων.

Με τις διατάξεις αυτές προστατεύεται η δικαιοσύνη από αυθαίρετες παρεμβάσεις που πραγματοποιούνται με εντελώς αδικαιολόγητες πολλές φορές παρακάμψεις της επετηρίδας, έναντι της εκτελεστικής εξουσίας. Πέραν αυτού, απαλλάσσεται ο μεμονωμένος δικαστής, που επιθυμεί την ανώτατη δυνατή ανέλιξή του, από κάθε είδους πολιτική εξάρτηση.

7. Προτείνεται περαιτέρω η σύσταση ειδικού Τμήματος στο Συμβούλιο της Επικρατείας με την προσθήκη σχετικής διάταξης στο άρθρο 95 Σ που θα έχει ως αποκλειστικό αντικείμενο την εκδίκαση των διαφορών που αναφέρονται στις «δημόσιες συμβάσεις». Η συγκεκριμένη πρόταση προκλήθηκε από την ανάγκη αντιμετώπισης του ολοένα αυξανόμενου αριθμού των υποθέσεων δημοσίων συμβάσεων και από την υπερβολική καθυστέρηση της επίλυσής τους.

Επιπρόσθετα, η πρόταση αυτή υπηρετεί την αρχή της ασφάλειας του δικαίου που πραγματώνεται με την έτσι διασφαλιζόμενη ενότητα της νομολογίας στο πεδίο αυτό.

8. Τέλος, η προσθήκη στο άρθρο 98 που έγινε με την αναθεώρηση του 2001 και αφορά

στον έλεγχο από το Ελεγκτικό Συνέδριο συμβάσεων μεγάλης οικονομικής αξίας στις οποίες αντισυμβαλλόμενος είναι το Ελληνικό Δημόσιο, προτείνεται να συμπληρωθεί με τη μνεία περί σύστασης ειδικού Τμήματος στο Ελεγκτικό Συνέδριο με αποκλειστικό αντικείμενο τον παραπάνω έλεγχο των σχετικών συμβάσεων. Η προτεινόμενη διάταξη προς την καλύτερη δυνατή ικανοποίηση των αρχών του κράτους δικαίου και της διαφάνειας επιβάλλει έναν πιο εξειδικευμένο και ως εκ τούτου πληρέστερο δημοσιονομικό έλεγχο.

9. Το άνοιγμα της ελληνικής συνταγματικής τάξης προς την έννομη τάξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης θεμελιώθηκε με όλες τις διατάξεις του άρθρου 28 του Συντάγματος του 1975. Οι διατάξεις αυτές αποτέλεσαν το θεμέλιο προσχώρησης στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες αλλά και αποδοχής του κοινοτικού κεκτημένου. Με την ερμηνευτική δήλωση που προστέθηκε κατά την αναθεώρηση του 2001 και σύμφωνα με την οποία το άρθρο 28 αποτελεί θεμέλιο για τη συμμετοχή της Χώρας στις διαδικασίες της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, διαδηλώνεται ακόμη εντονότερα η συνταγματική βούληση της Ελλάδας να παρακολουθήσει θετικά και στενά τη συντελούμενη διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Στο πλαίσιο αυτής της θέσης και για την πραγμάτωση του σκοπού της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, η ψήφιση του σχετικού νόμου για τη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο του πρωτογενούς κοινοτικού δικαίου από την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των Βουλευτών κατά το άρθρο 28 παρ. 3 Σ αποτελεί μια διευκόλυνση. Κρίνεται συνεπώς σκόπιμη η παγίωση της συνταγματικής προϋπόθεσης της πλειοψηφίας του όλου αριθμού των Βουλευτών για την αποδοχή του κάθε βήματος προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση με την ένταξή της στην ερμηνευτική δήλωση.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Οι προς αναθεώρηση διατάξεις στις οποίες αναφέρθηκα, θα τεθούν υπό την κρίση και της παρούσας και της επόμενης Βουλής. Θα τεθούν, όμως, ακόμη περισσότερο υπό την κρίση του ελληνικού λαού που έχει από εμάς την απαίτηση να περιβληθούμε το ρόλο του Συνταγματικού Νομοθέτη με αίσθημα ευθύνης, πέρα και πάνω από οποιαδήποτε στενή σκοπιμότητα ή προκατάληψη. Η κυβέρνηση του Κώστα Καραμανλή και το κόμμα της Νέας Δημοκρατίας υποβάλλουν την πρόταση της συνταγματικής αναθεώρησης ανταποκρινόμενοι στις πραγματικές ανάγκες του λαού και του τόπου. Πεποίθησή μας είναι ότι έτσι δρούμε εθνικά, αφού «το έθνος πρέπει να θεωρεί εθνικό ό,τι είναι αληθινό» κατά τη ρήση του Σολωμού. Ζητούμε από όλα τα κόμματα στη Βουλή, από όλους τους εκπροσώπους του ελληνικού λαού στην αίθουσα αυτή, από όλους τους φορείς που μπορούν και πρέπει να έχουν γνώμη και άποψη, να συμβάλλουν ώστε το έργο της αναθεώρησης να ολοκληρωθεί με επιτυχία.

Ελπίζω ο διάλογος που αρχίζει σήμερα να είναι ζωντανός αλλά και γόνιμος, δυναμικός αλλά και ουσιαστικός, αντιπαραθετικός αλλά και εποικοδομητικός. Εύχομαι το αποτέλεσμα της συνταγματικής αναθεώρησης, που θα επηρεάσει για χρόνια τη λειτουργία της πολιτείας και τις σχέσεις της με τον πολίτη, να είναι πραγματικά αντάξιο των αναγκών του τόπου.

Ακούσθηκε ακόμη αμφισβήτηση των κινήτρων της παράτασης των εργασιών της Ολομέλειας της Βουλής. Ας ξεκαθαρίσουμε τα πράγματα:

- Εδώ υπάρχει ένα θέμα ηθικής τάξης - θέμα ηθικής τάξης συνολικά για το δημόσιο βίο της χώρας.

- Ερευνήθηκε η εξαφάνιση ποσού που θα αποτελούσε αντισταθμιστικά οφέλη από την αγορά των Ρωσικών πυραυλικών συστημάτων TOR-M1.

- Ζητήθηκε δικαστική συνδρομή από την Ελβετία για άνοιγμα 2 τραπεζικών λογαριασμών της υπεράκτιας εταιρίας στους οποίους φέρεται ότι κατέληξε το ποσό αυτό.

- Το θέμα είναι ανοικτό και είναι αυτονόητο ότι πρέπει να διαλευκανθεί.

- Αν δεν παρατείνονταν οι εργασίες της Ολομέλειας της Βουλής, θα επήρχετο αυτόματα παραγραφή. Η απόφαση λήφθηκε ύστερα από εμπειριστατωμένη μελέτη του συνταγματικού πλαισίου.

- Είμαι βέβαιος ότι όλοι αντιλαμβάνονται πως είναι προς το συμφέρον ολόκληρου του πολιτικού συστήματος να μην απομένουν παρόμοιες σκιές στο δημόσιο βίο της χώρας.

- Η Κυβέρνηση δεν επιδίδεται σε πολιτικές διώξεις.

- Το κινήγι της αλήθειας δεν είναι κινήγι μαγισσών.

- Όλες οι πολιτικές δυνάμεις πιστεύουν ότι έχουν κάθε λόγο και κάθε συμφέρον να ταχθούν

· υπέρ της αποκάλυψης της αλήθειας

· άρα κατά της παραγραφής

· και επομένως υπέρ της παράτασης των εργασιών της Ολομέλειας της Βουλής προστατεύοντας το Δημόσιο βίο, το κύρος της Βουλής, το κύρος των θεσμών.

** Το Civilitas.GR και ο «ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ» προτίθενται να απομακρύνουν το κείμενο αυτό από την Ιστοσελίδα τους, εάν η αναδημοσίευσή του προσβάλλει κεκτημένα πνευματικά ή εμπορικά δικαιώματα (info@civilitas.gr)*